

Contribution of Iran in Sport Sciences production in the World, Asia and Middle East

Received: 22 May 2016

Accepted: 9 Nov. 2016

Yaminfirooz M (Ph.D)¹

Yaminifirooz M (MA)^{2*}

Adabi Firozjah H (MA)³

1. General Education Department,
Faculty of Medicine, Babol University
of Medical Science, Babol, Iran.

2. MA Sport management, Amol
Municipality, Amol, Iran.

3. Institute of Humanities and Cultural
Studies, Tehran, Iran.

Corresponding Author:

Masoud Yaminifirooz

Email:

yamin_sport@yahoo.com

Abstract

Background and aim: Nowadays, research is considered as a basic infrastructure for development of countries. The aim of this study was to determine the contribution of Iranian scientific production in the field of sport sciences in the Middle East, Asia and world.

Material and methods: In this scientometric study, data were collected from Scimago and Scopus databases. The research population included all papers indexed in the databases in the field of sport sciences from 1996 to 2015. The extracted data were analyzed using Excel and SPSS.

Findings: Results showed from 1996 to 2015, Iran indexed 723 scientific degrees in the Scopus, which put Iran at the rank of 32nd, 7th and 3th in the world, Asia and Middle East, respectively. Of all documented papers, there were 6556 articles cited, of which 911 were self-citations. The H index, which indicates the quality of scientific papers, is also 37, which is very low compared to the total number of articles in Iran.

Conclusion: In the field of sport sciences, Iran has a relatively good rank in the world, Asia and Middle but in terms of quality (considering the h index), it does not have a good situation. Therefore, it is necessary for evaluation indexes of researchers' papers in universities and research institutes to change from the consideration of quantitative indicators to the qualitative and innovative indicators and the novelty of the research subject, and to financially support the applied and citable research in addition to determining the research priorities.

Keywords: Iran, Sport Sciences, Scientific Production, Scientometrics, Citable

سهم تولیدات علوم ورزشی ایران در خاورمیانه، آسیا و جهان

پذیرش مقاله: ۹۵/۸/۱۹

دریافت مقاله: ۹۵/۳/۲

چکیده

سابقه و هدف: امروزه پژوهش به عنوان یکی از اساسی‌ترین زیرساخت‌های توسعه و پیشرفت کشورها محسوب می‌شود. بنابراین هدف از انجام این تحقیق، تعیین سهم تولیدات علمی ایران در حوزه علوم ورزشی در خاورمیانه، قاره آسیا و جهان است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر به روش علم سنجی و منبع گردآوری داده‌ها پایگاه اطلاعاتی سایمگو و اسکوپوس است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه مقالات نمایه شده در این پایگاه در حوزه علوم ورزشی از ابتدای سال ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵ تشکیل می‌دهد. داده‌های تحقیق پس از استخراج با استفاده از نرم افزارهای آماری Excel و SPSS توصیف و تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، ایران طی بازه زمانی ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵ موفق شد ۷۲۳ مدرک علمی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس نمایه نماید، که این آمار، ایران را در رتبه ۳۲ جهان، هفتم آسیا و سوم خاورمیانه قرار داده است. از بین کلیه مقالات ثبت شده، ۶۵۵۶ مورد استناد به مقالات وجود داشته است که ۹۱۱ مورد آن، خود استنادی بوده است. شاخص H که نشان از کیفیت مقالات علمی است نیز ۳۷ گزارش شده است که در مقایسه با تعداد کل مقالات ایران بسیار پایین است.

نتیجه‌گیری: در حوزه علوم ورزشی، ایران از لحاظ کمی رتبه نسبتاً مناسبی در جهان، آسیا و خاورمیانه دارد، اما از لحاظ کیفی (با در نظر گرفتن شاخص H) از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. بنابراین ضرورت دارد ضمن تعیین اولویت‌های پژوهشی، شاخص‌های ارزیابی مقالات پژوهشگران در دانشگاه‌ها و پژوهشکده‌ها از توجه به شاخص‌های کمی به شاخص‌های کیفی و نو و بدیع بودن موضوع پژوهش تغییر کند و پژوهش‌های کاربردی و استنادپذیر مورد حمایت مالی بیشتر قرار گیرد.

واژگان کلیدی: ایران، علوم ورزشی، تولیدات علمی، علم سنجی، استنادپذیری

موسی یمین فیروز (PhD)^۱

مسعود یمینی فیروز (MA)^{۲*}

حسین ادبی فیروز‌جاه (MA)^۳

۱. گروه آموزش عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۲. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، سازمان مشاغل شهری شهرداری آمل، آمل، ایران.
۳. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول:

مسعود یمینی فیروز

مازندران، آمل، میدان قائم، نبش آفتاب ۳۱، سازمان مشاغل شهری شهرداری آمل.

Email:

yamin_sport@yahoo.com

مقدمه

امروزه پژوهش به عنوان یکی از اساسی‌ترین زیرساخت‌های توسعه و پیشرفت کشورها محسوب می‌شود. پژوهش هدفمند علاوه بر پاسخگویی به نیازهای جامعه از انجام پژوهش‌های تکراری و اتلاف وقت، منابع و انرژی جلوگیری می‌کند و اگر به تولید اطلاعات علمی منجر شود می‌تواند به عنوان یکی از شاخص‌های رشد و توسعه یافتگی جوامع تلقی شود (۱). پیشرفت و توسعه همه جانبه یک کشور رابطه مستقیمی با میزان تولیدات و توان علمی و پتانسیل‌های آن کشور در حل مشکلات دارد که توانایی در حل مشکلات جامعه و در نهایت پیشرفت و توسعه، مستلزم دسترسی به اطلاعات موثق و روزآمد است (۲). وضع تولید علم یکی از معیارهای اساسی در سنجش توسعه پایدار و عملی مهم و تاثیرگذار در تصمیم‌سازی در حوزه علم و فناوری به حساب می‌آید و در این راستا مطالعات علم سنجی، بعنوان رویکردی موثر در تدوین سیاست گذاری‌های کلان به ویژه در ترسیم وضع

استراتژیک کشورها در ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی و سیاسی همواره مورد توجه بوده است (۳). انجام پژوهش‌های علمی و تولید اطلاعات یکی از روش‌های تقویت سرمایه‌های علمی کشور است که در سایه تلاش فراگیر و کاربرد روش‌های صحیح علمی و همکاری هر چه بیشتر متخصصان و مسولان تبلور عینی می‌یابد (۴). راه‌های توسعه هر کشوری میزان حضور پژوهشگران آن در صحنه تولید علم و ارایه نظریه‌ها و یافته‌های علمی است. تولید علم، به عنوان راهی برای اشتراک پیشرفت‌های علمی پژوهشگران هر کشور با سایر کشورها محسوب می‌شود که این امر نه تنها بر توسعه دانش علمی آنها، بلکه بر افزایش تولیدات علمی آنها در عرصه ملی و بین‌المللی می‌افزاید (۵). امروزه سنجش و پایش علم در حوزه‌ها و موضوعات مختلف در مراکز و دانشگاه‌های گوناگون به دلایل مختلف مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. علوم ورزشی از جمله این حوزه‌ها می‌باشد که جایگاه و رتبه مهمی را برای خود در جهان پیدا کرده است. جایگاه

(انتشارات، استنادها، همکاری در نویسندگی) با داده‌های پژوهشی روی محققان نانو فناوری، نتایج نشان داد که اولاً، رفتار پیشگام بیرونی نیست، بسیار محتمل است میان محققانی که قبلاً در نظم و انضباطشان (قبل از ورود به فناوری) شبکه همکاری قوی و دسترسی آسان به منابع خاص رشته وجود دارد. ثانیاً، حتی بعد از کنترل درونی از زمان ورود، اولین مزیت تکان دهنده قوی را یافتند. پیشگامان در حال بروز زمینه نمایش تولید علمی بالاتر به طور قابل توجهی در آن زمینه بطور دراز مدت هستند (۱۲). ژائو در مطالعه‌ای به بررسی علم سنجی از پژوهش جهانی مدل‌سازی اطلاعات ساختمان: تحلیل و تصور، یافت که در بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۶ تحلیل‌های نویسنده همکار، کلمه همکار و استناد همکار از کل ۶۱۴ رکورد کتابشناختی از پایگاه وب آو ساینس، چارلس ام. ایستمن بیشترین استنادهای همکار را دریافت کرد و مهمترین پیشرفت در پژوهش جهانی مدل‌سازی اطلاعات ساختمان نخستین بار در آمریکا، کره جنوبی و چین رخ داده است.

توسعه پایدار و متوازن یک کشور مشروط به توسعه علم و فناوری است. تولیدات علمی از شاخص‌های اصلی توسعه یک کشور در سطح ملی و بین‌المللی محسوب می‌شود (۱۳). تمامی کشورهای پیشرفته و به تبع آن کشورهای در حال توسعه با آگاهی از نقش مهم تحقیقات در توسعه بخشهای مختلف، بیشترین توجه و چالش خود را صرف ارتقای سطح شاخص‌های مختلف علم و تحقیقات علمی کرده‌اند. در این مسیر، اولین گام برای وصول به مقصد، شناخت کافی و دقیق از موقعیت خویش است. در واقع هر کشوری باید نسبت به موقعیت علمی خود در حوزه‌های مختلف علمی در سلوح بین‌المللی آگاهی یابد و سپس با توجه به مزیت‌های نسبی خود به سمت اهداف تعیین شده حرکت نماید (۱۴) پژوهشگران به عنوان منابع اصلی تولید علم، نقش اساسی در توسعه کشور دارند. یکی از مهمترین اهداف پژوهشگران استفاده بیشتر افراد دیگر از نتایج پژوهش‌های آنها و انعکاس آنها در قالب نوشته‌های علمی است. با انتشار مقالات علمی در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی اهمیت و اعتبار این مقالات افزایش می‌یابد (۱۵). بنابراین با توجه به پیشینه‌های تحقیق و اهمیت موضوع تولیدات علمی در این تحقیق قصد داریم به بررسی سهم تولیدات علوم ورزشی ایران در خاورمیانه، آسیا و جهان بپردازیم و با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهادهایی را در جهت پیشبرد تولیدات علمی ایران در حوزه علوم ورزشی ارائه نماییم.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر با استفاده از روش‌های علم سنجی انجام شده است. منبع گردآوری داده‌ها پایگاه اطلاعاتی scimagojr (SJR) است. این پایگاه یکی از پایگاه‌های مهم در مطالعات علم سنجی به شمار می‌آید. جامعه این پژوهش عبارت است از کلیه مقالات کشور ایران که در حوزه علوم ورزشی در این پایگاه نمایه شده است (۷۲۳ مقاله علمی ثبت شده). بازه زمانی مورد بررسی این تحقیق از ابتدای ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵ میلادی می‌باشد. برای استخراج مدارک با استفاده از بخش subject area، حوزه علوم ورزشی انتخاب و اطلاعات ذخیره گردید.

پژوهش در علوم ورزشی به دلیل گستردگی موضوعات و گرایش‌های گوناگون و ارتباط تنگاتنگ آن با سلامتی و کیفیت زندگی انسان‌ها، به اندازه‌ای مهم است که بخش قابل توجه‌ای از بودجه پژوهش اکثر کشورها را به خود اختصاص داده است (۶). موضوع تولید اطلاعات و به عبارتی تولید علم، از موضوعات مورد توجه به خصوص در چند دهه اخیر بوده است. طاهری و آرائی در پژوهشی به تبیین تفاوت گرایش‌های رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در کشورهای مختلف و تأثیر آن بر میزان تولید علم تخصصی در عرصه بین‌المللی در این کشورها پرداختند. نتایج پژوهش در مورد تعداد گرایش‌های رشته کتابداری در کشورهای مورد مقایسه با ایران نشان داد که آمریکا دارای ۴۶ گرایش، کانادا ۴۴ گرایش و انگلستان ۲۰ گرایش تخصصی دارد در صورتی که ایران فقط دارای ۱۰ گرایش در چندین نوع دانشگاه و نظام آموزشی دارد. از سوی دیگر میزان تولیدات علمی در این رشته در کشورهای مقایسه با ایران در مجموع از ۴۳ درصد از کل تولیدات علمی دنیا، موسسه اطلاعات علمی تامسون (ISI) را در بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ در مقابل سهم ۰/۳۵۵ درصدی ایران بود (۷). مروتی و حیاتی در پژوهشی به بررسی وضعیت تولید علم در حوزه مدیریت تغییر در پایگاه استنادی Thomson Reuters پرداختند که می‌تواند وضعیت رشد دانش در این حوزه را منعکس کند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که بیشترین مدارک طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ منتشر شد و ۶۱۰۵ نویسنده در تولید علم این حوزه نقش داشتند و کشورهای ایالات متحده آمریکا و انگلستان در رتبه‌های اول و دوم قرار دارند (۸).

ستوده و مروتی در پژوهشی به شناسایی الگوهای تولید علم و اثرگذاری آن در حوزه‌های حقوق بیماران در سال ۱۹۹۰-۲۰۱۰ پرداختند. حاصل این پژوهش که با رویکرد علم سنجی و کلیه تولیدات علمی نمایه شده در پایگاه‌های استنادی Thomson Reuters انجام شد، شمار مقالات بر پایه الگوی نمایی رو به افزایش دارد که نشانگر پایداری تولید علم در این حوزه است. (۹). نوروزی چاکلی و مددی در پژوهشی به توصیف پیوندهای شاخص‌های تولید علم و پیشرفت فناوری کشورها پرداختند. نتایج پژوهش حاضر مبتنی بر علم سنجی، نشان داد همبستگی مثبت بین دو دسته شاخص‌های تولید علم و فناوری وجود دارد. همچنین کشورهایی که در شاخص‌های تولید علم وضعیت متناسبی داشته‌اند، از نظر شاخص‌های فناوری نیز در وضعیت مطلوبی قرار گرفته‌اند (۱۰).

مورالس مورانته در پژوهشی، تولید علمی و شاخص‌های پیشرو پدیداری بین‌المللی ۲۵ مجله علوم اجتماعی پرو نمایه شده در لاتینکس (Latinex) بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳ را تحلیل کرد که یافته‌ها با توجه به دیگر حوزه‌های دانش، نسبتاً تعداد مجلات منتشر شده توسط نویسندگان هم خارجی و داخلی متعادل بود. بنابراین، مقالات توسط نویسندگان مرتبط با دانشگاه‌های خصوصی بیشتر اغلب در صفحات این مجلات نسبت به دانشگاه‌های عمومی بنظر می‌رسد (۱۱). ساباتیر و چولت به پژوهشی پرداختند که آیا پیشگامان یک زمینه تحقیقاتی، اولین مزیت تکان دهنده پایدار در انتشارات دارد؟ با ترکیب کتابسنجی

سال ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵ موفق به تولید ۷۲۳ مقاله علمی ثبت شده در این پایگاه شده‌اند. یعنی ۰/۰۰۳ درصد کل تولیدات علمی در حوزه علوم ورزشی جهان متعلق به پژوهشگران ایرانی بوده است. همچنین ۷۲۳ مقاله ثبت شده، ۶۵۵۶ استناد را به دنبال داشته که ۹۱۱ مورد خود استنادی و توسط پژوهشگران ایران بوده است. شاخص اچ که نشان از کیفیت مقالات منتشر شده ایران در حوزه علوم ورزشی است نیز ۳۷ گزارش شد (جدول ۱).

داده های تحقیق پس از استخراج برای عملیات آمار توصیفی و تحلیلی وارد نرم افزارهای ۲۰۰۷ Excel و SPSS شد.

یافته‌ها

نتایج تحقیق حاضر نشان داد کل مدارک علمی جهان در حوزه علوم ورزشی برابر با ۲۳۶۳۳۸ مدرک علمی ثبت شده در پایگاه معتبر سایمگو بوده است که از این بین پژوهشگران ایران در حوزه علوم ورزشی از

جدول ۱: نتایج توصیفی تولیدات علمی پژوهشگران ایران در حوزه علوم ورزشی طی بازه زمانی ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵

تعداد کل مدارک	تعداد کل استناد خود استنادی	تعداد استناد بدون خود استنادی	میانگین شاخص کیفی (H)
۷۲۳	۶۵۵۶	۵۶۴۵	۹/۰۷
۳۷			

اول تا سوم قرار گرفته اند (جدول ۲). همچنین نتایج این تحقیق نشان داد با توجه به مدارک تولید شده در قاره آسیا، ایران با تولید ۷۲۳ مدرک علمی در رتبه هفتم قاره آسیا و سوم خاورمیانه قرار داده است. در جهان علمی، کره جنوبی (۳۳۲۸ مدرک علمی)، چین (۲۵۱۰ مدرک علمی) قرار گرفته است (جدول ۳).

با توجه به کل تولیدات مدارک علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه علوم ورزشی (۷۲۳ مدرک علمی) کشور ایران را در این حوزه در رتبه ۳۲ جهان، هفتم قاره آسیا و سوم خاورمیانه قرار داده است. در جهان کشورهای ایالات متحده آمریکا با ۸۴۳۳۷ مدرک علمی، انگلستان با ۲۲۴۷۱ مدرک علمی و کانادا با ۱۵۱۶۲ مدرک علمی به ترتیب در رتبه

جدول ۲: رتبه بندی کشورهای برتر جهان در حوزه علوم ورزشی از ابتدای سال ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵

رتبه	شاخص اچ	کل مدارک علمی	کشور
۱	۳۰۲	۸۴۳۳۷	ایالات متحده آمریکا
۲	۲۰۰	۲۲۴۷۱	انگلستان
۳	۱۸۴	۱۵۱۶۲	کانادا
۴	۱۶۲	۱۲۴۶۵	استرالیا
۵	۱۵۱	۱۰۷۰۸	آلمان
۶	۱۳۴	۹۰۹۵	ژاپن
۳۲	۳۷	۷۲۳	ایران

جدول ۳: رتبه بندی کشورهای برتر قاره آسیا در حوزه علوم ورزشی از ابتدای سال ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵

رتبه	شاخص اچ	کل مدارک علمی	کشور
۱	۱۳۴	۹۰۹۵	ژاپن
۲	۸۲	۳۳۲۸	کره جنوبی
۳	۶۲	۲۵۱۰	چین
۴	۶۸	۲۰۳۵	تایوان
۵	۶۸	۱۱۵۶	هنگ کنگ
۶	۴۴	۷۶۲	هند
۷	۳۷	۷۲۳	ایران
۸	۵۳	۷۱۸	سنگاپور

ترکیه (۵۸) و رژیم اشغالگر قدس (۷۰) نیز خیلی بالاتر از شاخص اچ کشورهای دیگر منطقه خاورمیانه بوده است (جدول ۴).

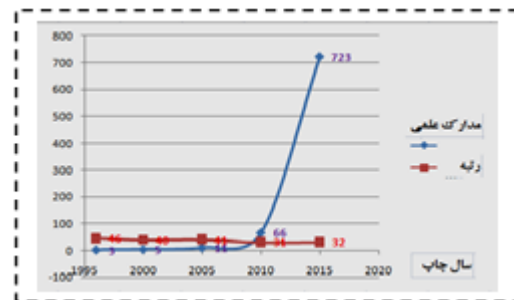
همچنین نتایج حاکی از آن بود که در منطقه خاورمیانه، ایران بعد از کشورهای ترکیه (۱۸۶۵ مدرک علمی) و رژیم اشغالگر قدس (۱۳۸۹ مدرک علمی) در رتبه سوم قرار گرفته است. شاخص اچ کشورهای

جدول ۴. رتبه بندی کشورهای برتر منطقه خاورمیانه در حوزه علوم ورزشی از ابتدای سال ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵

کشور	کل مدارک علمی	شاخص اچ	رتبه
ترکیه	۱۸۶۵	۵۸	۱
رژیم اشغالگر قدس	۱۳۸۹	۷۰	۲
ایران	۷۲۳	۳۷	۳
قطر	۵۲۰	۳۷	۴
مصر	۱۶۰	۲۴	۵
عربستان سعودی	۱۳۵	۱۸	۶
لبنان	۷۹	۱۷	۷

تولیدات علمی و مبادله علوم ورزشی دست یابیم. از لحاظ جایگاه علمی ایران در حوزه علوم ورزشی، با توجه به کل تولیدات مدارک علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه علوم ورزشی (۷۲۳ مدرک علمی) کشور ایران در این حوزه در رتبه ۳۲ جهان، هفتم قاره آسیا و سوم خاورمیانه قرار داده است. در جهان، کشورهای ایالات متحده آمریکا با ۸۴۳۳۷ مدرک علمی، انگلستان با ۲۲۴۷۱ مدرک علمی و کانادا با ۱۵۱۶۲ مدرک علمی به ترتیب در رتبه اول تا سوم قرار دارند. در قاره آسیا نیز نتایج این تحقیق نشان داد با توجه به مدارک تولید شده در قاره آسیا، ایران با تولید ۷۲۳ مدرک علمی در رتبه هفتم آسیا بعد از کشورهای چینی (۲۵۱۰ مدرک علمی)، تایوان (۲۰۳۵ مدرک علمی)، هنگ کنگ (۱۱۵۶ مدرک علمی) و هند با (۷۶۲ مدرک علمی) قرار گرفته است. همچنین نتایج حاکی از آن بود که در منطقه خاورمیانه ایران بعد از کشورهای ترکیه (۱۸۶۵ مدرک علمی) و رژیم اشغالگر قدس (۱۳۸۹ مدرک علمی) در رتبه سوم قرار گرفته است و قطر نیز با ۵۲۰ مدرک علمی بعد از ایران در رتبه چهارم قرار گرفته است. همانطور که مشاهده شد ایران از لحاظ تولیدات علمی حوزه علوم ورزشی در مقایسه با سایر کشورهای جهان، آسیا و خاورمیانه فاصله زیادی دارد. برای نمونه کشور ژاپن به عنوان کشور هم قاره با ایران در رتبه ششم جهان و اول آسیا قرار دارد. لذا مسئولین ذیربط باتوجه به یافته‌های این پژوهش باید در جهت افزایش تولید علم و ارتقاء رتبه کشور ایران بکوشند و با بهره‌گرفتن از سیاست‌های تشویق، پژوهشگران را به چاپ مقاله در مجلاتی که توسط پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر نمایه می‌شود ترغیب نمایند. از این رو برگزاری دوره‌های آموزشی مانند شیوه‌های نگارش مقالات علمی، روش تحقیق، آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی پیشنهاد می‌گردد. همچنین افزایش همکاری‌های علمی و استفاده از تجربیات دانشگاه‌های برتر ایران و جهان، افزایش بودجه‌های پژوهشی، تعیین اولویت‌های پژوهشی و تخصیص بودجه‌های مناسب در حوزه‌های علوم ورزشی از دیگر پیشنهاداتی است که می‌توان ارائه نمود. از دیگر یافته‌های این تحقیق مربوط به کیفیت مقالات چاپ شده در حوزه علوم ورزشی بوده است. نتایج نشان داد شاخص اچ که نشان از کیفیت مقالات ما هست ۳۷ گزارش شد یعنی ۳۷ مقاله ما حداقل ۳۷ بار مورد استناد قرار گرفته است. که این موضوع نشان می‌دهد این شاخص در حد قابل قبولی

از دیگر یافته‌های مهم این تحقیق، بررسی رشد کمی مقالات تولید شده پژوهشگران علوم ورزشی ایران طی بازه‌های زمانی مختلف می‌باشد. همانطور که در نمودار ۱ نشان می‌دهد ایران طی بازه زمانی ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵ روند رو به رشدی را طی می‌کند. بویژه از سال ۲۰۱۰ رشد چشمگیری را به دنبال داشته است به طوری که از ۶۶ مقاله تولید و ثبت شده در پایگاه‌های معتبر جهانی به ۷۲۳ مقاله ارتقاء پیدا می‌کند. ولی با این وجود از رتبه ۳۱ جهان در سال ۲۰۱۰ با ۶۶ مدرک علمی با یک رتبه سقوط به رتبه ۳۲ جهان با ۷۲۳ مقاله در سال ۲۰۱۵ دست می‌یابد (نمودار ۱).

نمودار ۱. بررسی رشد کمی تولیدات علمی و تغییرات رتبه ای ایران در حوزه علوم ورزشی در جهان

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این تحقیق نشان داد در طی بازه زمانی ۱۹ ساله بین سال‌های ۱۹۹۶ الی پایان سال ۲۰۱۵ در حوزه علوم ورزشی ۷۲۳ مقاله علمی توسط پژوهشگران این رشته به چاپ رسید که در پایگاه معتبر جهانی سایمگو به ثبت رسیده است. از لحاظ استناد به مقالات باید گفت ۶۵۵۶ استناد تا پایان سال ۲۰۱۵ به مقالات حوزه علوم ورزشی شده است که ۹۱۱ مورد آن، خود استادی و توسط پژوهشگران ایرانی بوده و ۵۶۴۵ مورد از آن توسط پژوهشگران دیگر کشورها بوده است. بنابراین می‌توان گفت مقالات ما مورد توجه پژوهشگران دیگر کشورهای جهان نیز قرار گرفته است که جای بسی خرسندی است. بنابراین می‌بایستی مقالاتی با کیفیت بالا در حوزه علوم ورزشی به چاپ برسانیم تا توجه بیشتری از سوی پژوهشگران دیگر کشورها را به علوم ورزشی ایران جلب نموده و سعی در تبادل اطلاعات با آنان داشته باشیم که در پیشبرد اهداف

۳۲ جهان با ۷۲۳ مقاله در سال ۲۰۱۵ دست می‌باید (نمودار ۱). با وجود اینکه پژوهشگران ما از سال ۲۰۱۰ مقالات زیادی را در حوزه علوم ورزشی به چاپ رسانده‌اند ولی از لحاظ رتبه جهانی، آسیا و خاورمیانه ارتقا پیدا نکرده‌ایم. این نشان دهنده این است تلاش پژوهشگران ما نسبت به سایر پژوهشگران در کشورهای دیگر بسیار پایین بوده است. بنابراین کشورهای دیگر تولیدات علم را مانند و مثابه یک تحول اقتصادی و نظامی اهمیت داده‌اند و در کنار این موارد تلاش‌های فراوان و گامی بزرگ در تمامی حوزه‌های پژوهشی بر داشته‌اند. چرا که توسعه پایدار و متوازن یک کشور با توسعه علم و فناوری امکان پذیر است و تولیدات علمی از شاخص‌های اصلی توسعه یک کشور در سطح ملی و بین‌المللی محسوب می‌شود. توجه بیشتر مسئولان در امور تحقیق و پژوهش، مهیا بودن زیرساخت‌ها در برخی حوزه‌ها و نیز نیازهای بومی می‌تواند از جمله دلایل احتمالی گرایش بیشتر محققان به تحقیق در این حوزه‌ها باشد. در مقابل، کم‌توجهی به برخی گرایش‌ها از سوی مسئولان، عدم دسترسی محققان به تجهیزات لازم جهت امور پژوهش و توزیع ناعادلانه بودجه می‌تواند از جمله دلایل احتمالی عدم گرایش محققان به دیگر زمینه‌های موضوعی برای تحقیق باشد. فقدان علاقه به انجام فعالیت‌های پژوهشی، اعتقاد به عدم توجه به فعالیت پژوهشی در جامعه و عدم اعتقاد به تأثیر پژوهش بر فعالیت‌های آموزشی نیز عوامل فردی هستند که به عنوان مانعی برای انجام پژوهش به آن‌ها اشاره شده است (۱۷).

با توجه به مباحث مطرح شده، در حوزه علوم ورزشی نیز همانند سایر حوزه‌ها تولیدات علمی ایران از لحاظ کمی رشد بسیار خوبی داشته است و همین امر باعث شده تا ایران جایگاه مناسبی در جهان، آسیا و خاورمیانه بدست بیاورد؛ اما همپای رشد تولیدات علمی، کیفیت مقالات در اکثر حوزه‌های علمی از جمله علوم ورزشی ارتقاء پیدا نکرده است و به همین دلیل اگر بخواهیم کشورها را بر اساس شاخص اچ رتبه بندی کنیم، رتبه ایران در جهان کاهش چشمگیری پیدا می‌کند. بنابراین ضرورت دارد در تمامی حوزه‌های علمی از جمله علوم ورزشی ضمن تعیین اولویت‌های پژوهشی، شاخص‌های ارزیابی مقالات پژوهشگران در دانشگاه‌ها و پژوهشکده‌ها از توجه به شاخص‌های کمی به شاخص‌های کیفی همچون میزان استنادات دریافتی، شاخص تأثیر نشریه‌ای که در آن مقاله منتشر کردند و نو و بدیع بودن موضوع پژوهش تغییر کند و پژوهش‌های کاربردی و استنادپذیر مورد حمایت مالی بیشتر قرار گیرد.

نمی‌باشد و مقالات ما از کیفیت مناسبی برخوردار نیست. برای نمونه باید گفت سنگاپور با توجه به اینکه در رتبه ۸ آسیا و بعد از کشور ما قرار گرفته ولی شاخص اچ آن ۵۳ گزارش شده است و با اینکه ترکیه در رتبه اول خاورمیانه با شاخص اچ ۵۸، رژیم اشغالگر قدس رتبه دوم خاورمیانه با شاخص اچ ۷۰ و حتی قطر نیز بعد از کشور ما در رتبه چهارم خاورمیانه با شاخص اچ ۳۷ که با کشور ما برابری می‌کند. این نشان می‌دهد سایر کشورها بر خلاف کشور ما در کنار افزایش کمی مقالات علمی به کیفیت مقالات ما نیز توجه ویژه‌ای دارند و به هر قیمتی دست به چاپ مقالات نمی‌کنند. شاید از دلایل پایین بودن کیفیت مقالات، چاپ اجباری مقالات اساتید دانشگاه‌ها برای ارتقاء علمی، داشتن رزومه دانشجویان در مصاحبه دکتری، آشنا نبودن با موضوعات روز علوم ورزشی و عدم همکاری با متخصصین این زمینه باشد که می‌بایستی مورد توجه مسئولین قرار گیرد و راهکاری مناسب در بهبود کیفی مقالات به انجام رسد. همچنین از نظر روستا آزاد عواملی چون محل سکونت، امکانات موجود، بودجه تحقیقاتی، تعداد محققان شاغل و زبان بر شاخص هر ش تأثیرگذار است. فراوانی استناد به ازای هر مدرک رابطه مستقیمی با سطح علمی و کیفی مدرک دارد. از آن جایی که تعداد استنادها به ازای مدارک ثبت شده، نسبتاً پایین است بنابراین می‌توان گفت سطح علمی تعدادی از مقالات ثبت شده در این پایگاه، در مقایسه با شاخص‌های جهانی کم‌تر از آن بوده است که بتواند استنادی به خود اختصاص دهد (۱۶). از دلایل دیگر عدم استناد به مدارک ثبت شده از سوی محققان ایرانی در نمایه‌نامه‌های استنادی را می‌توان تا حدودی ناظر بر فضای سیاسی حاکم بر این نمایه‌نامه‌ها دانست. همچنین نشریات فارسی زبانی که چکیده‌های مقالات را به زبان انگلیسی منتشر می‌کنند از یک سو باعث افزایش حجم مقالات ثبت شده در نمایه‌نامه‌ها می‌شوند و از سوی دیگر به دلیل عدم دسترسی به متن کامل و نیز محدودیت‌های زبانی باعث عدم استناد به این مقالات می‌شوند (۱۳).

از دیگر یافته‌های مهم این تحقیق بررسی رشد کمی مقالات تولید شده پژوهشگران علوم ورزشی ایران طی بازه‌های زمانی مختلف بوده است که نتایج نشان داد طی بازه زمانی ۱۹۹۶ تا پایان سال ۲۰۱۵ روند رو به رشدی را طی می‌کند. بویژه از سال ۲۰۱۰ رشد چشمگیری را به دنبال داشته است به طوری که از ۶۶ مقاله تولید و ثبت شده در پایگاه‌های معتبر جهانی به ۷۲۳ مقاله ارتقاء پیدا می‌کند. ولی با این وجود از رتبه ۳۱ جهان در سال ۲۰۱۰ با ۶۶ مدرک علمی با یک رتبه سقوط به رتبه

References

1. Sharifi V, RahimiMovaghar A, Mohammadi MR, RadGoodarzi R, SahimiIzadian E, Farhoudian A, et al. Iranians' three decades of research in mental health: ascientometric study. *Advances in cognitive science* 2004; 5(2): 1-16. [In Persian]
2. Alijani R. Overall measure of bibliometric, scientometric, infometric and webometricstudies in Iran, Tehran, Chapar. 2002. [In Persian]
3. Nourozi C. A. Introduction to Scientometric (principles, concepts, relationships and Methods), Tehran, SAMT. 2011. [In Persian]
4. Biglo M. H. Quantitative study of faculty of Tabriz University of Medical Sciences and Health Services (1987-1994). Master's Dissertation in Library and Information Science Medicine, TarbiatModarres University. 1996. [In Persian]
5. Asadzadeh Z. Amount production scientific information by the faculty of the University of Zabol. *Ketab Quarterly* 2007; 7(12): 215-219. [In Persian]
6. Yaminifirouz M, Razavi M. H, Hosseini E, Adabifirozjah H, Narimani H. Study Qualitative and quantitative growth of production scientific of Iran in the field of sport sciences: A study in ISI. *Caspian Journal of Scientometrics* 2015; 1 (1): 28-32. [In Persian]
7. Taheri M, Alaei M. A comparative study of trends in the field of library and information science in Britain, Canada and America with Iran with an emphasis on their impact on the production of knowledge in the international arena. *Journal Knowledge* 2012; 5(16): 83-96. [In Persian]
8. Morovati M, Hayati Z. Check the status of production science in the field of change management. *Bulletin of change management* 2012; 4(8): 92-106. [In Persian]
9. Sotodeh H, Morovati M. Situation of productionscience in field of patient rights incitation database Thomson Reuters to take partIran share in international researches. *Health Information Management* 2015; 9(6): 833-847. [In Persian]
10. Nourozi C. A, Madadi Z. Describe the comparative progresstechnologyand production science in the countries: Do rise of science is as technology advances?. *Bulletin of Library and Information Sciences* 2015; 5(1): 192-204. [In Persian]
11. Morales-Morante L. F. Production and impact of Peruvian social science journals in the Latindex catalogue. *Investigación Bibliotecológica: Archivonomía, Bibliotecología e Información* 2016; 30(69): 179-204
12. Sabatier M, Chollet B. Is there a first mover advantage in science? Pioneering behavior and scientific production in nanotechnology. *Research Policy* 2017; 46(2): 522-533
13. Zhao X. A scientometric review of global BIM research: Analysis and visualization. *Automation in Construction* 2017; 80: 37-47
14. Tasviri Ghamsari F, Jahan Nama M R. Scientific Production by Engineering research centers in 1991-2005. *Library and Information Science*. 2007; 10(2): 107-24 [In Persian]

15.Salehi K, Rahimi H. Explain the process of evaluating journals in the Institute for Scientific Information. National studies on librarianship and information organization 2006; 17 (2): 141-60. [In Persian].

16.Hosseini Shavoun A, and Jahed H. The viewpoint of faculty members on research obstacles at Tabriz University. Science and Technology Policy. 2012; 4(4): 49-64 [in Persian].